Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Всеукраїнська он-лайн олімпіада найкращих юних математиків України

IV етап Всеукраїнської олімпіади з математики

LX Всеукраїнська олімпіада юних математиків

Умови та вказівки до розв’язань задач

1 тур

~~17 березня~~ 20 липня 2020 року

"Мозок – чудовий орган.
Він починає працювати з того моменту,
як ти прокинувся, і не зупиняється,
доки ти не прийшов на олімпіаду."
Закон Мерфі

м. ~~Миколаїв~~ Київ

8 клас

8–1. Яку найменшу кількість чисел можна викреслити серед перших 100 натуральних чисел, щоб добуток решти чисел не ділився націло на 250?

Відповідь: 18.

Розв'язання. Оскільки $250=2\cdot5^3$, то викреслимо з добутку $1\cdot2\cdot\ldots\cdot100$ усі числа, що кратні 5 окрім деяких двох, що не кратні 25, наприклад, залишимо 5 та 10. Шукане число задовольняє умову, бо не ділиться на 5^3, а тому й на 125. При цьому викреслені були 18 чисел, оскільки серед множників $1, 2, \ldots, 100$ рівно 20 кратні 5.

Припустимо, що ми викреслили не більше 17 чисел. Тоді серед 20 чисел, що кратні 5, не викреслені принаймні 3 різні, а тому добуток, що лишився кратний 5^3. Щоб воно не ділилося на 250, там не має бути парних чисел. Але серед принаймні 83, що лишилися, очевидно, що парні є, бо непарних усього 50. Таким чином одержана суперечність завершує розв'язання.

8–2. Вісім незнайомих один з одним дітей прийшли на перше заняття з танців. Щоб вони якнайшвидше познайомилися, вчителька вирішила по черзі вибирати деяких чотирьох з них, які під мелодію водитимуть хоровод протягом хвилини. За цю хвилину кожна дитина в хороводі знайомиться з тими двома, з якими тримається за руку. Яка найменша кількість часу (хвилин) знадобиться вчительці, щоб познайомити один з одним усіх 8 дітей?

(Ніколаєв Арсеній)

Відповідь: 8.

Розв'язання. Виберемо деяку дитину з цих 8. Йому треба познайомитися з 7 іншими, а кожному хороводі, де він прийматиме участь, додає йому максимум 2 знайомства з іншими. Тому він має брати участь принаймні у 4 хороводах. Аналогічно це все стосується кожної дитини припустимо, що за кожний хоровод дитина отримає цукерку. Таким чином кожна дитина має отримати принаймні 4 цукерки, тому усього їх мали роздати не менше ніж $8\cdot4=32$ цукерки. З іншого боку, за кожний хоровод роздається не більше ніж 4 цукерки, тому й хороводів мало бути не менше 8.

Залишається навести приклад з 8 хороводів, коли усі діти перезнайомляться відповідно до заданих умов. 1234, 5678, 1357, 2468, 1526, 3748, 2736 та 1845. Тут, зрозуміло, що перший тримає за руку останнього.

8–3. ***а)*** Відомо, що для ненульових цілих чисел a, b, c справджується умова: $\frac{a^2}{b}+\frac{b^2}{c}+\frac{c^2}{a}=\frac{a^2}{c}+\frac{c^2}{b}+\frac{b^2}{a}$. Чи обов'язково має справджуватися рівність: $\frac{a}{b}+\frac{b}{c}+\frac{c}{a}=\frac{a}{c}+\frac{c}{b}+\frac{b}{a}$?

б) Розглянемо усі трійки ненульових цілих чисел (a, b, c), кожне з яких знаходиться в межах від -2020 до 2020 включно. З'ясуйте, для скількох з них умови $a+b+c=0$ та $\frac{a^2}{b}+\frac{b^2}{c}+\frac{c^2}{a}=\frac{a^2}{c}+\frac{c^2}{b}+\frac{b^2}{a}$ рівносильні, тобто для скількох таких трійок чисел (a, b, c) ці твердження справджуються чи не справджуються одночасно?

(Рубльов Богдан)

Відповідь: ***а)*** не обов'язково, ***б)*** $4040\cdot 4039\cdot 4038+3\cdot 1010$.

Розв'язання. Зробимо такі перетворення:

$$\left(\frac{a^2}{b}+\frac{b^2}{c}+\frac{c^2}{a}\right)-\left(\frac{a^2}{c}+\frac{c^2}{b}+\frac{b^2}{a}\right)=\frac{a^3c-a^3b+b^3a-a^3b+c^3b-b^3c}{abc}.$$

Далі перетворимо лише чисельник:

$$a^3c-a^3b+b^3a-a^3b+c^3b-b^3c=(b-a)(ab^2+a^2b+c^3-ca^2-abc-cb^2)=$$
$$=(b-a)(ab^2+a^2b+c^3-ca^2-abc-cb^2)=(b-a)(a-c)(b^2+ab-c^2-ca)=$$
$$=(b-a)(a-c)(b-c)(a+b+c).$$

Таким чином умова $\frac{a^2}{b}+\frac{b^2}{c}+\frac{c^2}{a}=\frac{a^2}{c}+\frac{c^2}{b}+\frac{b^2}{a}$ для ненульових чисел a, b, c рівносильна умові: $(b-a)(a-c)(b-c)(a+b+c)=0$.

а) Тепер аналогічно зробимо перетворення такого виразу:

$$\left(\frac{a}{b}+\frac{b}{c}+\frac{c}{a}\right)-\left(\frac{a}{c}+\frac{c}{b}+\frac{b}{a}\right)=\frac{a^2c-a^2b+b^2a-a^2b+c^2b-b^2c}{abc}=\frac{(b-a)(c-a)(c-b)}{abc}=0.$$

Ідея пошуку прикладу очевидно має базуватися на попередньому пункті, бо це стає можливим за умови $a+b+c=0$. Підберемо, наприклад, такі числа: $a=1, b=2, c=-3$, тоді зрозуміло, що перша рівність справджується, а стосовно другої маємо, що вона спростовується:

$$\frac{a}{b}+\frac{b}{c}+\frac{c}{a}=\frac{1}{2}-\frac{2}{3}+\frac{3}{1}=\frac{3-4+18}{6}=\frac{17}{6},\ \frac{a}{c}+\frac{c}{b}+\frac{b}{a}=-\frac{1}{3}+\frac{3}{2}+\frac{2}{1}=\frac{-2+9+12}{6}=\frac{19}{6}.$$

б) Із зроблених перетворень бачимо, що ці умови рівносильні у двох випадках.

Випадок 1. Числа a, b, c є попарно різними.

Випадок 2. Якщо там є принаймні два рівних, наприклад, $a=b\neq c$, то друга рівність очевидно справджується, а перша – справджується за умови, що $c=-(a+b)$.

Залишається порахувати шукану кількість. Якщо усі попарно різні, то таких варіантів буде $4040\cdot 4039\cdot 4038$. Тепер варіант, коли два рівних, а третє – дорівнює сумі цих двох з протилежним знаком. Тут маємо, що якщо $a=b\neq c$, то для вибору a є 1010 варіантів, а вибір b та c однозначний. Тому усього таких трійок чисел $3\cdot 1010$.

8–4. В трикутнику ABC $\angle A=75°$ та $\angle C=45°$. На сторонах AB та BC вибрали точки P та T відповідно так, що чотирикутник $APTC$ вписаний і $CT=2AP$. Точка O – центр описаного кола ΔABC. Промінь TO перетинає сторону AC у точці K. Доведіть, що $TO=OK$.

(Тригуб Антон)

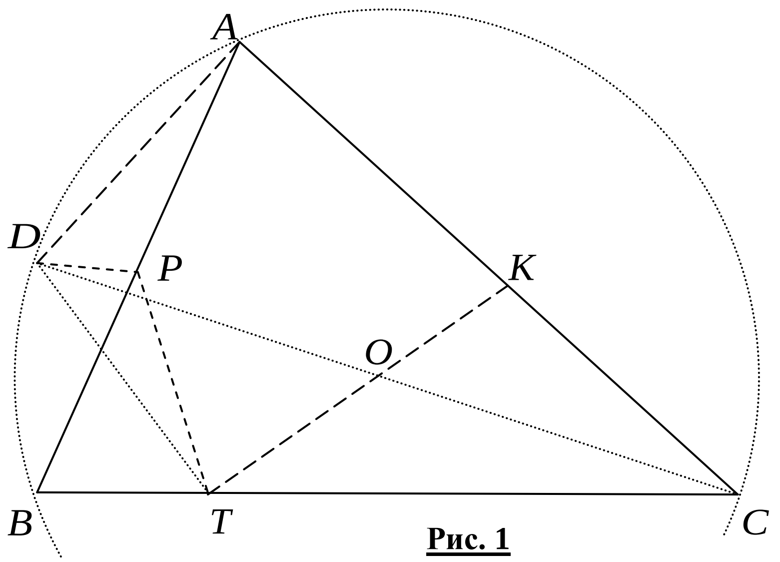

Рис. 1

Розв'язання. Проведемо діаметр CD описаного кола ΔABC. Тоді ΔADC – прямокутний з кутом $60°$. Таким чином, $CD=2AD$ (рис. 1). Звідси $\Delta DTC\sim\Delta DPA$ за відношенням двох сторін та кутом між ними. Таким чином, $\angle BPD=\angle BTD$, звідки чотирикутник $PDBT$ вписаний. Помітимо що

$$\angle BTD = \angle BPD = \angle DPT - \angle BPT = 180^\circ - \angle DBT - 45^\circ = 180^\circ - 90^\circ - 45^\circ = 45^\circ,$$

звідки $DT \parallel AC$. Оскільки $DO = OC$ та $DT \parallel CK$, то $DTCK$ – паралелограм, звідки $TO = OK$.

9 клас

9–1. Яку найбільшу кількість чисел можна вибрати серед чисел $1, 2, \ldots, 2n$ таким чином, щоб довільні два з них мали спільний дільник, більший за 1?

(Ніколаєв Арсеній)

Відповідь: n.

Розв'язання. Випишемо усі парні числа. Очевидно, що вони умову задовольняють.

Тепер розглянемо такі пар чисел: $(1, 2)$, $(3, 4)$, …, $(2n-1, 2n)$. У кожній парі числа взаємно прості. А тому з них до шуканого набору можна вибрати не більше одного, тому більшої ніж n кількості чисел вибрати не можливо.

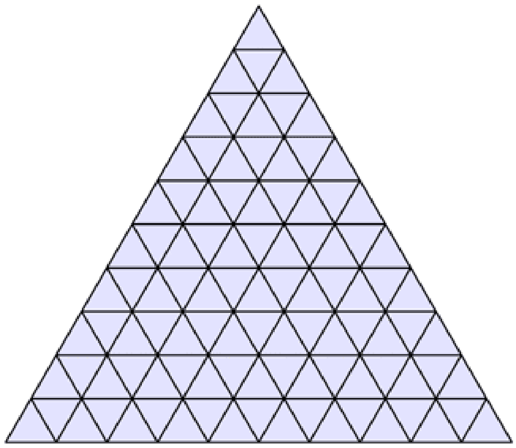

Рис. 2

9–2. Рівносторонній трикутник зі стороною n поділено на n^2 маленьких рівносторонніх трикутників зі стороною довжини 1 (рис. 2). З самого початку один з них, що не має спільних точок з зовнішніми сторонами великого трикутника, пофарбували у синій колір, а решту – у жовтий. За один хід можна вибрати будь-який з n^2 маленьких трикутників і поміняти його колір та кольори сусідніх з ним по стороні трикутників (з синього на жовтий і навпаки). Чи можна за декілька ходів зробити усю дошку однокольоровою?

(Ніколаєв Арсеній)

Відповідь: ні.

Розв'язання. Розглянемо кількість пар сусідніх по стороні різнокольорових трикутників. Перевіримо, що парність цієї кількості є інваріант (рис. 3). Розглянемо задане перетворення. Якщо вибраний трикутник не межує стороною з зовнішньою межею великого трикутника, то перефарбовуються усього 4 трикутники, якщо межує однією стороною, то 3 трикутники, і якщо кутовий – 2 трикутники. Подальші міркування однакові для кожного з випадків. Вибраний трикутник розташований всередині перефарбовуваної групи не змінює кількості таких пар, бо усі ці трикутники змінюють окрас. Кожний з зовнішніх трикутників перефарбування має дві сторони, що межують з іншими. Якщо обидві сторони були між трикутниками різного кольору, то стануть між однакового, і навпаки. Якщо одна була між різного, а інша сторона між однаковими, то все так і лишиться, з зміною ролей сторін. Таким чином проголошена парність і є інваріантом.

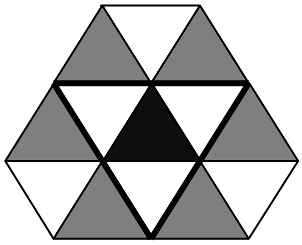

Рис. 3

З самого початку ми маємо, що кількість таких пар дорівнює 3, а наприкінці – 0. Таким чином шукане перетворення не можливе.

9–3. Доведіть, що для будь-якого натурального $n > 1$ існує послідовність натуральних чисел $a_1 \le a_2 \le \ldots \le a_m = n$, $m > 1$ така, що

$$5(a_1^2 + a_2^2 + \ldots + a_m^2) - 4(a_1a_2 + a_2a_3 + \ldots + a_{m-1}a_m) \le 4n^2 + \tfrac{1}{2}(m+1).$$

(Сердюк Назар)

Розв'язання. Перепишемо задану нерівність таким чином:

$$(a_m - 2a_{m-1})^2 + \ldots + (a_2 - 2a_1)^2 + a_1^2 \le \tfrac{1}{2}(m+1).$$

Побудуємо послідовність (b_n) таким чином: $b_1 = n$, якщо b_i – парне, то b_{i+1} дорівнює $\frac{1}{2}b_i$, а якщо b_i – непарне, то воно дорівнює тому з двох чисел $\frac{1}{2}(b_i+1)$ чи $\frac{1}{2}(b_i-1)$, яке є парним.

За побудовою існує таке k, для якого $b_k = 1$. Оберемо найменше значення k, для якого таке відбулося. Покладемо $a_{k-i+1} = b_i$, $i = \overline{1, k}$. Тоді серед доданків $(a_{i+1} - 2a_i)^2$ будуть або нулі, або одиниці. При цьому за побудовою, не зустрінеться двох одиниць поспіль, бо ми обираємо парне число з двох можливих. А це гарантує наступним нуль. Усього доданків k, тому

$$(a_k - 2a_{k-1})^2 + \ldots + (a_2 - 2a_1)^2 + a_1^2 \le \tfrac{1}{2}(k+1),$$

що й треба було довести.

9–4. У трикутнику ABC ортоцентр H – це середина висоти AD, O – центр описаного кола ΔABC. Пряма, що проходить через точку H перпендикулярно до прямої HO перетинає сторони AB та AC ΔABC у точках P та Q відповідно. Доведіть, що середини відрізків BP, CQ та точка O лежать на одній прямій.

(Сердюк Назар)

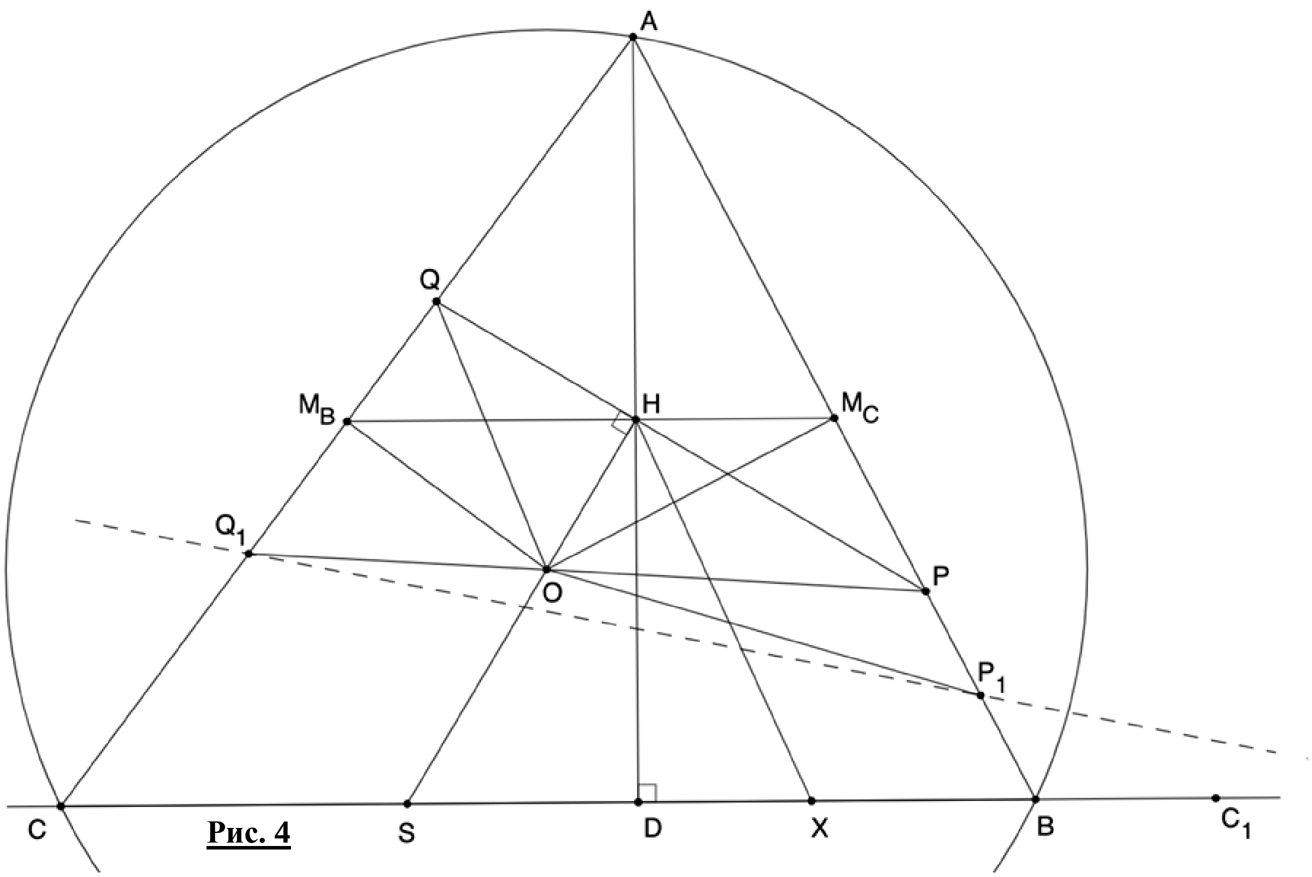

Рис. 4

Розв'язання. Нехай M_C та M_B – середини сторін AB та AC відповідно. Тоді точка H за умовою лежить на відрізку M_BM_C. Помітимо також, що проекції точки O на прямі AB, AC та PQ – точки M_C, M_B та H лежать на прямій Сімпсона (рис. 4). Звідси випливає, що точка O лежить на описаному колі ΔPAQ.

Перетнемо промінь HO з прямою BC у точці S. Помітимо, що $\Delta OM_BM_C \sim \Delta HBC$ за рівними кутами. Відмітимо, що $\angle OHM_B = \angle HSB$, тому S та H є відповідними точками в подібних

трикутниках. Оскільки $BC = 2M_B M_C$, то $SC = 2M_C H = BD$. Отже точки S та D симетричні відносно середина сторони BC.
Позначимо середини BP та CQ через P_1 та Q_1 відповідно. Нехай також точка C_1 – симетрична точці C відносно точки D. Далі отримаємо, що

$$\angle OQC = \angle OHM_B = \angle OSC_1 = \angle HSC_1 \text{ та } \angle OCA = 90° - \angle B = \angle HCB = \angle HC_1S.$$

Звідси випливає, що $\Delta HSC_1 \sim \Delta OQC$. Нехай X – середина SC_1. Оскільки $C_1D = DC = BS$, то середина SC_1 співпадає з серединою BD, отже X – середина BD. З наведеної подібності трикутників $\Delta HSC_1 \sim \Delta OQC$ тепер отримуємо $\angle OQ_1A = \angle HXS$ (кут між медіаною і стороною) і $\angle OQ_1A = \angle HXS = \angle B$ (середня лінія). Аналогічно $\angle OP_1A = \angle C$. З суми кутів трикутника $\angle A + \angle B + \angle C = 180°$ отримуємо, що точки P_1, O та Q_1 лежать на одній прямій.

10 клас

10–1. Для яких натуральних чисел n число $n^n + 1$ ділиться націло на число $n+1$?

<u>Відповідь</u>: для усіх непарних n.
<u>Розв'язання</u>. Для непарних n достатньо розкласти на множники відповідну суму:

$$n^n + 1 = (n+1)(n^{n-1} - n^{n-2} + n^{n-3} - \ldots + 1).$$

Припустимо, що для деякого парного $n = 2k$ число $K = (2k)^{2k} + 1$ ділиться націло на $2k+1$. Тоді на $2k+1$ має ділитися й число $2kK = (2k)^{2k+1} + 2k = ((2k)^{2k+1} + 1) + (2k-1)$.
Оскільки $(2k)^{2k+1} + 1 = (2k+1)((2k)^{2k} - (2k)^{2k-1} + (2k)^{2k-2} - \ldots + 1)$, то на $2k+1$ також має ділиться і число $2k-1$, що, очевидно, не можливо. Таким чином для парних n це не справджується.

10–2. Задача 9–2.

10–3. Нехай H_a, H_b, H_c – основи висот, що опущені з відповідних вершин трикутника ABC, H – ортоцентр цього трикутника, а K – точка, що симетрична H відносно прямої BC. Пряма, що проходить через точку H паралельно прямій H_bH_c, перетинає прямі AB та AC у точках X та Y. Доведіть, що описані кола ΔABC та ΔXYK дотикаються.

(Бондаренко Михайло)

<u>Розв'язання</u>. Розглянемо такі позначення: M та N – точки, що симетричні H відносно прямих AB та AC відповідно, S та L – середини відрізків XH та HY відповідно (рис. 5). Доведення проведемо в декілька кроків.

1. Покажемо, що точки H_c, S, H_a – колінеарні.
Це випливає з того, що

$$\angle SH_cH = \angle SHH_c = \angle HH_cH_b = \angle H_bBC = \angle HBH_a = \angle HH_cH_a,$$

де перша рівність витікає з того, що S середина гіпотенузи прямокутного ΔXH_cH, друга – з паралельності $XY \parallel H_cH_b$, а інші з вписаності чотирикутників BH_cH_bC та BH_cHH_a.
Аналогічно доводиться колінеарність точок H_b, L, H_a.

2. Доведемо, що точки M, X, K – колінеарні.

Після гомотетії з центром у точці H і коефіцієнтом 2 отримуємо, що $H_c \to M$, $S \to X$ та $H_a \to K$, звідки й випливає шукане.
Аналогічно доводиться колінеарність точок N, Y, K.

3. Доведемо, що $XY \parallel MN$.
Це випливає з паралельностей $XY \parallel H_cH_b$ та $MN \parallel H_cH_b$, оскільки H_cH_b – середня лінія ΔHMN.

Таким чином далі зробимо гомотетію з центром у точці K з таким коефіцієнтом, що $\Delta KXY \to \Delta KMN$. Отримаємо, що описані кола цих трикутників переходять одне в одне після гомотетії в спільній точці K, отже і дотикаються в цій точці.

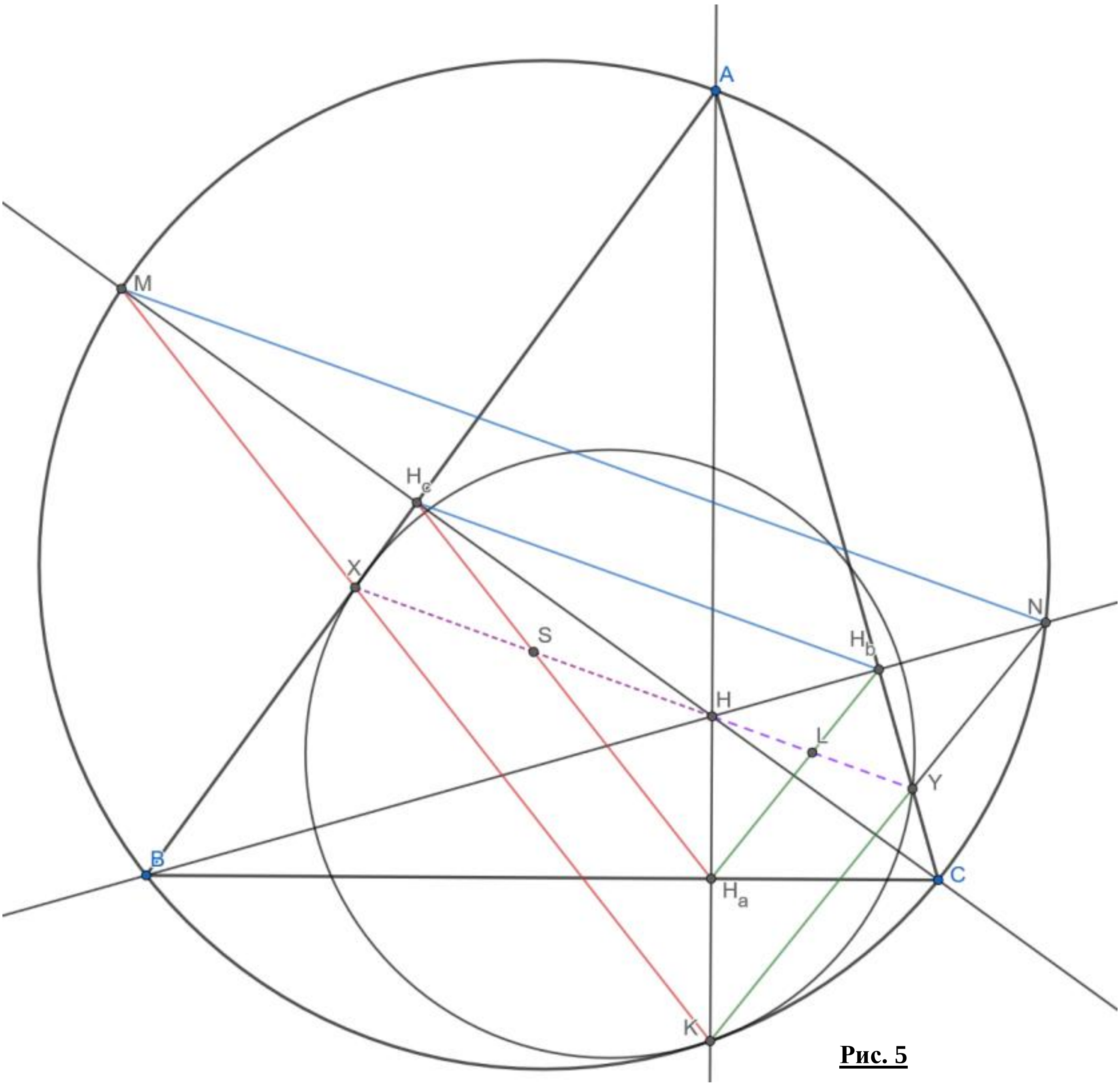

Рис. 5

10–4. Для дійсних чисел a, b, c, d, що задовольняють умову $a+b+c+d = a^2+b^2+c^2+d^2$, доведіть нерівність: $(2-a)(2-b)(2-c)(2-d) \geq 1$.

(Сердюк Назар)

***Розв'язання*.** Визначимо нові змінні $x=a-\frac{1}{2}$, $y=b-\frac{1}{2}$, $z=c-\frac{1}{2}$ та $t=d-\frac{1}{2}$. Тоді умова задачі запишеться таким чином:

$$1=(a^2-a+\tfrac{1}{4})+(b^2-b+\tfrac{1}{4})+(c^2-c+\tfrac{1}{4})+(d^2-d+\tfrac{1}{4})=x^2+y^2+z^2+t^2.$$

Тоді усі змінні x, y, z, t за модулем не більші 1, та $|x|+|y|+|z|+|t|\ge x^2+y^2+z^2+t^2=1$. Шукана нерівність переписується таким чином:

$$(4-2a)(4-2b)(4-2c)(4-2d)=(3-2x)(3-2y)(3-2z)(3-2t)\ge 16.$$

Зауважимо, що якщо в останній нерівності якась із змінних, наприклад, x – від'ємна, то поміняємо її на $x'=-x$, при цьому з умови $3-2x>3-2x'$, зрозуміло, що достатньо довести нерівність лише за умов додатності усіх чотирьох змінних x, y, z, t.

<u>*Лема*</u>. Для невід'ємних змінних x, y, що задовольняють умову $x+y\le 1$, справджується нерівність: $(3-2x)(3-2y)\ge(3-2p)^2$, де $p=\sqrt{\frac{x^2+y^2}{2}}$.

Доведення. Очевидно, що $p=\sqrt{\frac{x^2+y^2}{2}}\le\sqrt{\frac{1}{2}}$. Позначимо через $s=\frac{x+y}{2}\le p=\sqrt{\frac{x^2+y^2}{2}}$. Крім того, з умов зрозуміло, що $s=\frac{x+y}{2}\le\frac{1}{2}$.

Тоді $2xy=(x+y)^2-(x^2+y^2)=4s^2-2p^2$. Перепишемо потрібну нерівність таким чином:

$$(3-2x)(3-2y)\ge(3-2p)^2 \Leftrightarrow (3-2x)(3-2y)\ge\left(3-\sqrt{2(x^2+y^2)}\right)^2 \Leftrightarrow$$

$$9-6x-6y+4xy\ge 9-6\sqrt{2(x^2+y^2)}+2(x^2+y^2) \Leftrightarrow -12s+8s^2-4p^2\ge -12p+4p^2 \Leftrightarrow$$

$$12(p-s)\ge 8(p^2-s^2) \Leftrightarrow 3(p-s)\ge 2(p-s)(p+s) \Leftrightarrow 2p+2s\le 3 \Leftrightarrow 2p+2s\le\sqrt{2}+1<3.$$

Лема доведена.

Застосуємо її декілька раз:

$$(3-2x)(3-2y)(3-2z)(3-2t)\ge$$

$$\ge\left(3-2\sqrt{\frac{x^2+y^2}{2}}\right)^2\cdot\left(3-2\sqrt{\frac{z^2+t^2}{2}}\right)^2\ge\left(3-2\sqrt{\frac{x^2+y^2+z^2+t^2}{4}}\right)^4=16,$$

що й треба було довести.

11 клас

11–1. Нехай $a_1<a_2<\ldots<a_k$ – деякі натуральні числа. Для кожного a_i Заріна виписала в зошит усі натуральні дільники a_i (деякі числа можуть повторюватися). Далі Маруся розбила усі виписані Заріною числа на декілька груп. Виявилось, що числа в кожній з груп утворюють повний набір дільників деякого числа, які Маруся вирішила потім виписати на дошку. Доведіть, що на дошці виписані числа $a_1, a_2, \ldots, a_k$.

(Ніколаєв Арсеній)

***Розв'язання*.** Зауважимо, що в зошиті у Заріни число a_k виписане рівно один раз, оскільки воно є найбільшим з усіх. Таким чином, серед груп, на які розбивала Маруся ці числа, є група, що містить a_k, тому у цій групі мають бути усі дільники числа a_k. Тому на дошці є виписаним число a_k. Викреслимо із зошита Заріни усі дільники a_k по одному разу. Тепер аналогічними міркуваннями для числа a_{k-1} отримаємо, що на дошці виписане й це число. І так далі, отримаємо шукане, що на дошці виписані усі числа $a_1,\ a_2,\ \ldots,\ a_k$.

11–2. У школі кожен учень дружить не більше ніж з n учнями цієї школи. Натуральні числа a та b такі, що $a+b=n-1$. Доведіть, що учнів можна розділити на дві групи A і B таким чином, що кожен учень групи A має не більше ніж a друзів серед учнів групи A, а кожен учень групи B має не більше ніж b друзів серед учнів групи B.

(Тригуб Антон)

Розв'язання. Розглянемо граф, вершини якого є учні школи, а ребра – дружба між ними. Серед усіх можливих розбиттів вершин графу на дві групи A і B виберемо те, в якому сума $S=b\cdot S_A+a\cdot S_B$ найменша можлива, де S_A та S_B – кількість ребер у групі A та у групі B. Покажемо, що воно задовольняє умові.

Справді, припустимо, що в групі A знайшлась вершина степені принаймні $a+1$, тоді усі проведені ребра з неї дають внесок принаймні $b(a+1)$ в напівінваріант S. В цієї вершини не більше за b сусідів в групі B, тому якщо перекинути її в групу B, то ми віднімемо від S принаймні $b(a+1)$ і додамо максимум ba до суми, тобто сума зменшиться. Аналогічні міркування застосовуються до групи B.

11–3. Знайдіть усі функції $f:R\to R$, для яких для довільних дійсних $x,\ y\in R$ справджується рівність:

$$(x+y)f(x+y)=(f(f(x)+f(y)))^2.$$

(Коваль Вадим)

Відповідь: $f(x)=0$ та $f(x)=x$.

Розв'язання. Позначимо рівність в умові через **(1)**, при цьому підстановки в це співвідношення $x=a$ та $y=b$ будемо позначати через $P(a,\ b)$.

Простою підстановкою переконуємося, що $f(x)=0$ та $f(x)=x$ задовольняють умову задачі. Нехай $f\not\equiv 0$.

$P(0,\ 0)$: $f(2f(0))=0$.

$P(2f(0),0)$: $2f(0)f(2f(0))=(f(f(2f(0))+f(0)))^2 \Rightarrow f(f(0))=0$.

$P(f(0),\ f(0))$: $2f(0)f(f(0)+f(0))=(f(f(f(0))+f(f(0))))^2 \Rightarrow f(0)=0$

$P(x,0)$:

$$xf(x)=(f(f(x)))^2. \qquad \textbf{(2)}$$

З рівності (2) можемо припустити, що

$$f(a)=f(b) \Rightarrow af(a)=(f(f(a))^2=(f(f(b)))^2=bf(b) \Rightarrow f(a)=f(b)=0.$$ Тобто

$$f(a)=f(b) \Rightarrow f(a)=f(b)=0. \qquad \textbf{(*)}$$

Отже, якщо ми доведемо, що існування ненульового x_0, для якого $f(x_0)=0$ можливе лише якщо $f\equiv 0$, то з припущення, що вона не тотожній нуль, то вона ін'єктивна.

Доведемо, що якщо існує ненульове x_0: $f(x_0)=0$, то це можливе лише за умови, що $f\equiv 0$. З рівності (2) маємо, що

$$f(f(x))=0 \Leftrightarrow f(x)=0. \qquad \textbf{(3)}$$

$P(x,\,x_0):\ (x+x_0)f(x+x_0)=(f(f(x)))^2\overset{(2)}{=}(f(f(x+x_0)))^2$, тобто

$$(f(f(x)))^2=(f(f(x+x_0)))^2. \qquad \textbf{(4)}$$

З (2) також очевидно, що

$$f(x)\ge 0 \;\Leftrightarrow\; x\ge 0 \text{ та } f(x)\le 0 \;\Leftrightarrow\; x\le 0. \qquad \textbf{(5)}$$

Припустимо, що існує $x_1>\max\{-x_0,\,0\}$, для якого $f(x_1)\ne 0$. Тоді з (3) та (5) випливає, що $f(f(x_1))$ та $f(f(x_1+x_0))$ додатні, отже $f(f(x_1))=f(f(x_1+x_0))$. З рівності цих значень з (*) випливає, що $f(f(x_1))=f(f(x_1+x_0))=0\overset{(3)}{\Rightarrow} f(x_1)=f(x_1+x_0)=0$ – суперечність з вибором x_1. Отже

$$\forall x>\max\{-x_0,\,0\}\;\; f(x)=0. \qquad \textbf{(6)}$$

Припустимо, що для деякого y_1 виконується $f(y_1)\ne 0$. Покладемо в рівності (4) $x=y_1$

$$(f(f(y_1)))^2=(f(f(y_1+x_0)))^2,$$

де $x_0>\max\{-x_0,\,0\}$. Оскільки x_0 можна вибрати достатньо великим, щоб $y_1+x_0>\max\{-x_0,\,0\}$, то $f(f(y_1))=0$, що суперечить умові (3).
Таким чином, якщо f не ін'єктивна, то вона тотожній нуль.

Нехай тепер f ін'єктивна. Тоді з (1) та (2) маємо, що

$$(f(f(x+y)))^2=(f(f(x)+f(y)))^2. \qquad \textbf{(7)}$$

Покладемо тут $x,\,y>0$, тоді з (5) матимемо, що

$$f(f(x+y))=f(f(x)+f(y))\overset{(3)}{\Rightarrow} f(x+y)=f(x)+f(y).$$

Тобто f адитивна та додатна на додатних аргументах. Цього достатньо, щоб існувало невід'ємне значення k, для якого $f(x)=kx$. З умови (2) отримаємо, що $k=k^4\;\Rightarrow\; k=1$. Аналогічно, якщо розглянути (7) для від'ємних значень, то матимемо, що $f(x)=x$ для усіх дійсних x.

11–4. Нехай ABC гострокутний не рівнобедрений трикутник. Його бісектриси AL_1 та BL_2 перетинаються в точці I. Точки D та E вибираються на відрізках AL_1 та BL_2 відповідно таким чином, що $\angle DBC=\frac{1}{2}\angle A$ та $\angle EAC=\frac{1}{2}\angle B$. Прямі AE та BD перетинаються в точці P. Точка K – симетрична точці I відносно прямої DE. Доведіть, що прямі KP та DE перетинаються на описаному колі ΔABC.

(Хілько Данило)

***<u>Розв'язання</u>*.** Позначимо кути ΔABC стандартним чином через α, β та γ. Нехай точка N – середина дуги ACB описаного кола ΔABC (рис. 6). Покажемо, що N лежить на прямій DE.
Спочатку побачимо, що обидві точки – D та E лежать всередині ΔANB. Дійсно, оскільки вони лежать всередині ΔABC, то $\frac{1}{2}\beta=\angle EAC<\angle BAC=\alpha$ та $\frac{1}{2}\alpha=\angle DBC<\angle ABC=\beta$. Також

$$\angle NAB=\angle NBA=90^\circ-\tfrac{1}{2}\angle ACB=90^\circ-\tfrac{1}{2}\gamma=\tfrac{1}{2}(\alpha+\beta),$$

$$\angle EBA=\tfrac{1}{2}\beta<\tfrac{1}{2}(\alpha+\beta)=\angle NBA \text{ та } \angle EAB=\alpha-\tfrac{1}{2}\beta<\tfrac{1}{2}(\alpha+\beta)=\angle NAB,$$

оскільки $\frac{1}{2}\alpha<\beta$. Таким чином E лежать всередині ΔANB. Аналогічно доводиться і для точки D.
Крім того ми маємо, що $\angle EAB=\alpha-\frac{1}{2}\beta$, $\angle NAE=\frac{1}{2}(\alpha+\beta)-(\alpha-\frac{1}{2}\beta)=\beta-\frac{1}{2}\alpha$, $\angle NBI=\frac{1}{2}\alpha$, $\angle IBA=\frac{1}{2}\beta$. З теореми Чеви маємо, що

$$1 = \frac{\sin\angle ANE}{\sin\angle ENB}\cdot\frac{\sin\angle NBE}{\sin\angle EBA}\cdot\frac{\sin\angle BAE}{\sin\angle EAN},$$

після відповідних підстановок матимемо, що

$$\frac{\sin\angle ENB}{\sin\angle ANE} = \frac{\sin\frac{1}{2}\alpha}{\sin\frac{1}{2}\beta}\cdot\frac{\sin(\alpha-\frac{1}{2}\beta)}{\sin(\beta-\frac{1}{2}\alpha)}.$$

З аналогічних міркувань $\angle DAB = \frac{1}{2}\alpha$, $\angle DAN = \frac{1}{2}\beta$, $\angle DBA = \beta - \frac{1}{2}\alpha$, $\angle NBD = \alpha - \frac{1}{2}\beta$. Знову з теореми Чеви маємо, що

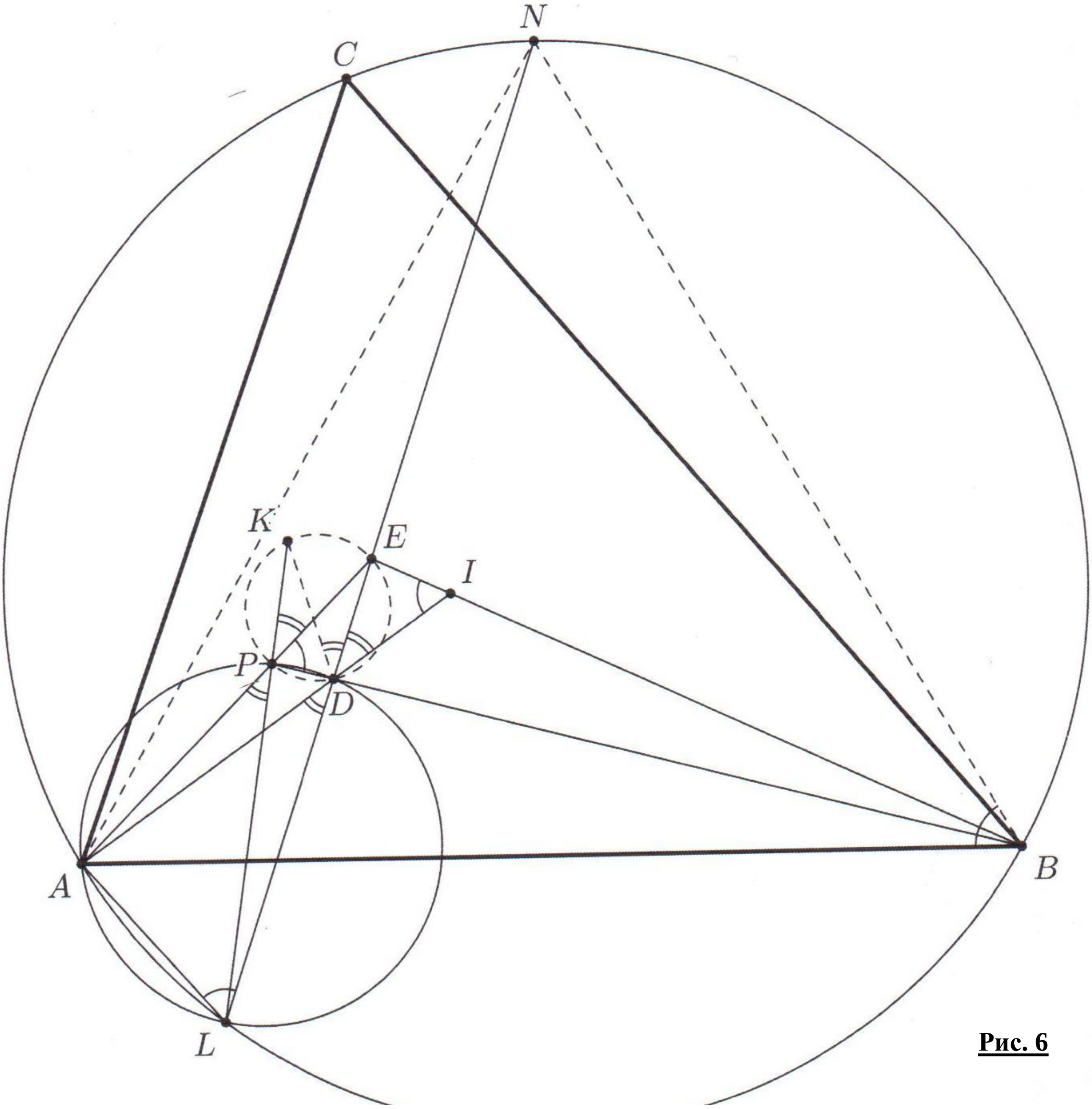

Рис. 6

$$1 = \frac{\sin\angle AND}{\sin\angle DNB}\cdot\frac{\sin\angle NBD}{\sin\angle DBA}\cdot\frac{\sin\angle BAD}{\sin\angle DAN} \text{ або } \frac{\sin\angle DNB}{\sin\angle AND} = \frac{\sin\frac{1}{2}\alpha}{\sin\frac{1}{2}\beta}\cdot\frac{\sin(\alpha-\frac{1}{2}\beta)}{\sin(\beta-\frac{1}{2}\alpha)} \Rightarrow$$

$$\frac{\sin\angle ENB}{\sin\angle ANE} = \frac{\sin\angle DNB}{\sin\angle AND}.$$

Таким чином промені ND та NE співпадають, тому що

$$\angle BNA = \angle ANE + \angle ENB = \angle AND + \angle DNB.$$

Нехай тепер L – друга точка перетину DE та описаного кола ΔABC. Покажемо, що KP проходить через точку L. Очевидно, що

$$\angle(AL,\ LN) = \angle(AB,\ BN) = \tfrac{1}{2}(\alpha + \beta).$$

З іншого боку,

$$\angle(AP,\ PB) = \angle(PA,\ AB) + \angle(AB,\ BP) = \alpha - \tfrac{1}{2}\beta + \beta - \tfrac{1}{2}\alpha = \tfrac{1}{2}(\alpha + \beta).$$

Таким чином $\angle(AL,\ LN) = \angle(AP,\ PB)$ і чотирикутник $APDL$ – вписаний. Також ми маємо, що $\angle(DI,\ IE) = \tfrac{1}{2}(\alpha + \beta) = \angle(EP,\ PB)$. З симетрії $\angle(EK,\ KD) = \angle(DI,\ IE)$ та $\angle(KD,\ DE) = \angle(ED,\ DI)$, тому $\angle(EK,\ KD) = \angle(EP,\ PD)$ та $PKED$ – вписаний. І остаточно

$$\angle(KP,\ PE) = \angle(KD,\ DE) = \angle(ED,\ DI) = \angle(LD,\ DA) = \angle(LP,\ PA).$$

Таким чином ми отримали, що $\angle(KP,\ PE) = \angle(LP,\ PA)$, оскільки AP та EP співпадають, то KP проходить через точку L, що й завершує доведення.